

Hazai körkép.A jövő Budapestje.-

Buda hegyoldalra épült kertes házairól, Óreg utcáiról, tereiről rengeteg vers és dal beszél. De talán még is Babits Mihály jellemezte legkifejezöbben, amikor ezt írta róla: Buda olyan mint Buda.- Igen, nincs megfelelő hasonlat. Gyönyörű szép. Számunkra talán csak egy város van, amely még szebb: Pest és Buda együtt, Budapest. A Duna ívének központjában emelkedik a Várhegy mint egy óriási kőtutaj, mintegy szinpad a körülötté természetesen kulisszaként magasodnak zöld hegyekkel a hegyek. A folyó párafüggönyén tálról látszik a sik pesti oldal, monumentális palotáival a Népköztársaság ut., amely vetélkedik a párisi Champs Elysées-sel. Klidőzik a s em a Parlament csipkés tornyai, a Bazilika és az Operaház kiemelkedő tömbjein és a sárga villamosokon, kék autóbuszokon, amelyek mint szaladgáló kis bogarak futnak a Duna hidjain át Budára. Ez a város megigéz minden embert aki utcáin, hidjain, hegyein jár. Madártávlatból tekintve valóban mintha olyan szép, vonzó, hogy nem is csoda, ha verselni való kedve támad az embernek. De elszáll az a hangulat rögtön, ha áthelyezzük a nézőpontot a Várhegy oldalából mondjuk egy tömör, vessződedésektől zajos társbérletbe vagy esetleg a zsufolt 6-os villamosra. Előbb- utóbb leverhetetlenül hatalomba keríti a pesti embert a gondolat, a főváros túlnötte méreteit. Az 1840-ben 105.000 polgárt számláló város ma már 2 millió lakossal rendelkezik. Szellősebbé, kellemesebbé, szebbé kell tenni a várost. Éppen ezért a tervezők nagyvonalakban elkészítették a főváros 15 éves távlati fejlesztési tervét, amelyet Ferényi Imre Budapest főépítészé ismertetett a Hazafias Népfront budapesti bizottságának ülésén. A lakáshelyzet megjavítására a tervezők több különböző elgondolást dolgoztak ki. A javaslat szerint a legközelebbi években a lakásépítkezések 20-30 %-át a városok belterületén lévő foghij beépítése teszi ki. A jelenlegi adatok szerint több mint 2000 foghijjal 17.000 lakást biztosító épületet lehet emelni. Az elgondolás szerint a szórványosan beépített területeket is házakötők lakóházakkal. Ilyen pl. a XIII. ker. Szent István park északi-része, az Árpád-híd budai és pesti hídfője, a Lágymányos és a Kelenföld még be nem épített felkei. A jelenlegi épülő Fiastyúk utcai, Nagy Lajos király-uti Ulásit uti, Óbudai lakótelep építését befejezik, de a tervezet szerint új lakótelepek építéséhez nem kezdenek hozzá. Ehelyett megkezdik az elavult városrészek szanálását. Itt elsősorban a VIII. és a IX. és a III. kerületi

elavult városrészekre gondolok. Ezekben a kerületekben számos házat lebontanak, hogy helyükbe 6-7 emeletes újakat építsenek. Ez azért is előnyös, mivel néhány öreg ház karbantartása egy új ház építésének kb. 25-40%-át teszi ki. A tervezők gondoltak a lakásépítés más lehetőségeire is. Eszerint a Budapest-környéki nagyobb községekbe Budapestről üzemeket telepítenek ki és az üzemek körül építenék fel a lakóházakat. A településeknek nagy elszívó hatásuk lesz. Ily biztosítják a talzsufolt területek tehermentesítését. A Dunaparton a Lánchíd és az Erzsébet-híd között szállodásor építése szerepel a tervben. És ugyancsak megépítik a tabáni gyűgyszállót is. A belső városrészekben az üres területeket beépítik, az egyes városrészek közötti szabadterületeket parkot létesítenek. Már ezzel nagyvonalakban ismertettük a tervet, de még számos kérdés van, amire választ vár a nagyközönség, a rádió hallgatók. Éppen ezért meghívtuk ma a Stúdióba Heim Ernőt, Budapest főépítészének helyettesét, Schütz Árpádot, a Hazafias Népfront budapesti titkárát, Polonyi Józsefet, a Népfront III. kerületi titkárát, Aczél Andort a Népfront I. kerületi elnökét. Azt hiszem, beszélgetésünk során abból a tényből kell kiindulnunk, amit különben a terv is említ és saját bőrünkön tapasztalunk, hogy a 2 millió lakóval rendelkező Budapest talzsufolt. A talzsufoltság oka, ez ismeretes, a talzsottan koncentrált ipar. Az ipari létesítmények számos közlekedési konzekvenciát is vonnak maguk után. A növekvő nagyszámú munkásság, különösen a csúcsheteken egyszerre keresi fel a munkahelyet és egyszerre távozik onnan. Így tehát az ipar talzsott növekedése Budapesten nemcsak a lakásproblémával függ szorosan össze, hanem a közlekedés kérdéseivel is. Az ipari decentralizációval kapcsolatban gondoltak-e arra, hogy a büzsös üzemeket, amiből éppen elég van Budapesten és azok miatt éppen eléget szállaltak fel a lakóbizottsági ülésen a lakók, hogy azokat telepítsék ki Budapestről s ezzel nagy mértékben hozzájárulnának Budapest levegőjének a megtisztításához. Természetesen a városrendezési szabályzat, amely már létezik és egyelőre csak próbaképpen vezették be és alkalmazzuk, az ilyen részletes kategorizációt állított fel a zavaró ipari üzemek vonatkozásában. A zavaró tényezők a tűzveszély, robbanás, zaj, stb. között szerepet játszik a büzs is, a levegő szennyeződés. Azok az üzemek, amelyek levegőszennyezése oly mértékű, hogy az egészségre is károsan hat ki, Budapesten a jövőben egyáltalán nem települhetnek s fokozatosan Budapestről kitelepítendőek. Természetesen ez nemcsak egy városrende-

zési probléma, hanem egy gazdasági probléma is, mert gyárakat kitelepíteni azt nem olyan egyszerű, mint ahogy azt tervben elképzelnénk. Azonban az esetekben tehát, ha ezek a büzös üzemek a helyükön maradnak, vagy pl. ha vidékre települnek is, olyan előírások vannak a telepítésük tekintetében, amelyek a környezetét nem zavarják. Hát először a technológia terén vannak elég szigorú előírások, amelyek különböző levegőtisztítást és levegőtisztosítást biztosítva a zavaró hatást lecsökkentik. Azután előírások vannak, hogy ezek az üzemek milyen távolságra kerülhetnek lakóterülettől, végül hogy a lakóterület és az üzem között az üresen maradó területet milyen módon kell beültetni, fássítani, erdősíteni.- Mi történik a Várral? Nyilván a 10-15 éves városfejlesztési tervben erre gondolni kell. Elgondolásunk szerint a Vár egész területét eredeti állapotában az eredeti utcavezetéssel, beépítési jellegben kívánjuk megtartani. A terv tehát hűen megtartja az utcákat és megtartja a beépítési módot. A terv végrehajtási utemelésében azonban a Várnak igen fontos szerepe van. Az u.n. foghíjbeépítések során az építendő új kis házak magasságukban, vonalvezetésükben, színésükben mindenképpen beleilleszkednek majd a Vár történelmi hangulatába, utcaképébe. A palotáról még nem esett szó. Hát a palotáról Budapest Városfejlesztési terve csak annyiban emlékezik meg, hogy eredeti helyén természetesen és lehetőleg eredeti formájában helyre kell állítani. Hogy a palotának mi lesz a rendeltetése és pontosan, milyen tervek szerint fog megépülni, az az általános tervnek, tulajdonképpen Budapest tervének nem feladata, ez egy kormányzati téma, amellyel tudtommal a kormányzat jelenleg is foglalkozik és a megoldást erre meg fogja találni.- Hát hogyha már a Várban vagyunk ugorjunk el egy kicsit a Tabánba. Itt egy gyógyszálló épül, ami hát rendkívül jelentőséggel bír, nemcsak abból a szempontból, hogy idegenforgalomból jelentős számú szállodai szobákat hanem Budapest főváros gyógyvizeinek felhasználása szempontjából bír különös jelentőséggel, mert hiszen köztudomású, hogy a Gellért szálló kivül még az az Imre fürdő és a Rudas fürdő közötti részen ott vannak a konyoly, forróvíz források, amelyek gyógyászati célokra szolgálnak. És talán remélhető az is, hogy ebbe az új gyógyszállóba, amely a Tabánban épül, már az Erzsébet-hídon járnak át az emberek annakidején. Az Erzsébet-hídnak egyelőre csak a tervezési előkészületei indultak meg, azért mondom, hogy előkészületei, mert ezidő szerint még csak a feletti folyik vita, hogy az eredeti formájában és eredeti szélességében épüljön-e majd újjá. Az eddigi elgondolások szerint, régi formájában az eredeti

legfeljebb részleteiben lenne korszerűbb, szélessége azonban sokkal nagyobb volna mint a régi szélesség volt. A megövekedett szélesség természetesen megnövekedett teljesítőképességet is jelent a hidon. Az irányban folytatják jelenleg az előtanulmányokat, hogy a hídő mily módon volna kiképezhető annak a biztosítására, hogy a templom eltolása, vagy átalakítása nélkül a hídő olyan szélességben legyen képes felvenni a hídról leérkező forgalmat, hogy ott dug/lás, fennakadás ne történjék. Erre a lehetőség megvan, szűkület esetleg ehhez a szélesített profilhoz képest esetleg a Kossuth Lajos utcában állna csak elő, erre azonban most már van gyakorlatunk, hogy ez hogy oldható meg-gondolok a Rákocsi uti árkádosításra. Esetleg egy tanulmány eredményeképpen nagyobb távlatban - a 15 éves távlatban - a híd teljes szélességében újra megnyílik és a Kossuth Lajos utca árkádosítására is esetleg sor kerülhet, mely a gyalogő forgalmat mindenesetre kedvező befolyásolná. Én azt mondom, hogy megnyílt szakaszokon mindenki ezt állapíthatja meg. És itt különösen elfér a gyalogos forgalomra az árkádosítás ezen a részen, mert hisze a terv megemlíti azt, hogy a Nemzeti Színház és a L. sz. gyógyszer-tár között csucsforgalom idején pontosan hányan közlekednek? - 12.000 ember közlekedik meggy át, odavissza a gyógyszer-tár és a Nemzeti Színház között. Van olyan terv is, hogy itt aluljárót építenének. A terv mindenképen aluljáró építését tartalmazza, amely ellenben merőben ellenkezik azszal, hogy most itt árkádosítottunk. Az aluljáró ugyanis, eltekintve attól, hogy egy távolabbi feladat lehet csak, nagy költségei miatt, elég nagy térszűk-ségletet igényel az aluljáró lépcsőinek az elhelyezése. Ezeket a keskeny járdán elhelyezni semmiképen sem lehetne, mert akkor a járdán közlekedők részére nem volna hely. Ezért az aluljárónak a lejáró lépcső számára az árkád egy megfelelő fedett és esetleg mozgólépcső beiktatásával, megfelelő fel és lejárati lehetőséget biztosítana. Igen, e-gondokoztak a tervezők ugye? - Természetesen a tervben már szerepelt és a távlati tervben benne van az árkádosításnak és az aluljárónak a gondolata is. Csak itt a Nemzeti Színház és a gyógyszer-tár között? Kégyelőre csak ezen a részen.- Arról nincs szó, hogy esetleg a város más pontján is? - Szó van arról, hogy a Marx téren is, ha rendezésre kerül, esetleg a Calvin téren is, elsősorban a hídfőknél, mint ahogy Margit-hídnál már meg is van, sőt a Szabadság hídnál is a híd előtti keresztelések aluljárókkal odhatók meg a legjobban. Ezeknek a terveknek a realizálása során feladat vár és nem is kis feladat, a Hazafias Npfrontra is. De már most is, mielőtt a terveket az illetőkes szervek elfogadják, a Hazafias Népfront ugy tudom ismereteti a kerületekben

ezeket a terveket a lakosokkal.- Ugy gondoltuk, hogy a városrendezés tery olyan probléma, amely az emberek kuszába, váróbe vág és ezen a kérdésen belül kiemelkednek népszerű és népszerűtlen feladatok is.- Hát itt van pl. a Földalattinak az ügye. Nem elég népszerűtlen kérdés?- Hogy mi ez és hogyan fog kiépülni a gyorsvasut ténylegesen, arra a városrendezés ebben a pillanatban határozott egyértelmű választ adni nem tud. Hát ez van a föld alatt. Most mi van a föld felett Budapest sok pontján és szép pontján, itt gondolok a Szabadság tere, Blaha Lujza térre, ott óktelenkednek ezek az építmények a földalatti építkezéssel kapcsolatos felépítmények, amelyek sértik az emberek szemét. Feltétlenül kell valaminek történnie, mégpedig sürgősen e téren, mert ez tanácstagi beszámolókn és mindig, örökké visszatérő probléma. Én hiába azt, hogy talán még ebben az évben, de legkésőbb jövő tavaszra mind a Baross térről, mind a Blaha Lujza térről, és elsősorban a Vörösmarty térről eltűnnek ezek a felépítmények és tényleg nem marad egy ilyen teljes városképet megbontó, megzavaró rossz megjelenése ezeknek a munkahelyeknek. Én különben a Hazafias Népfrent nevében köszönöm és kérjük is a jövőben ilyen gondolatoknak a propagálásával és hogy úgy mondjam, állandó piszkálásával segítse a dolgot előre vinni és a közvéleménnyel is szorítsa, mert ez nem kizárólag városrendezési kérdés, akárhogy is akarjuk, de bizonyos gazdasági vonatkozásai is vannak, szorítson bennünket és az illetékes hatóságokat arra, hogy ilyen városképet csufító, de könnyen javítható feladatokat meg tudjunk oldani.- Most a III.kerületben.- Mirdl volt szó? - A III.kerületben a Római partnak a tervét a főváros egy évvel ezelőtt készítette el. A tervet a VB le is tárgyalta és jóvá is hagyta. A tervnek a célja, hogy a Római partból egy olyan vizisport céljait szolgáló üdülőttelepet építtesen ki, amely nemcsak a III.kerületnek, hanem egész Budapestnek egy újszerű érdekes és értékes új, illetőleg nem is új, mert eddig is megvolt, de korszerű létesítménye lesz. Én is régen járok ide ki, idestova 35 éve és szeretem a Római partot, de egy kicsit szőgyeltem, mert a part kiépítése tulajdonképpen csak lerakodásból, törmelékből, puszokból alakult ki. A növényzet az állapodan pusztul, az épületek a legnagyobb össze-visszaságot mutatják, bódétól kezdve nagy bódályokig váltakoznak egymás mellett a létesítmények és az élet maga is ott egy kissé olyan zűb-ásárszerű volt és ez sajnos még ma is tart. Ha a körülbelüli reális valóságot képzeljük oda, ami a Duna felől a part felé haladva a következőké tudánk konkrétan meghatározni. Egy egységes terv szerinti kiépítésnek megfelelően

meghatározva a kiépítendő részének a lejtését, meghatározva annak a kiépítési módját, hogy kővezsűk vagy gyepesűk vagy kavicsoljuk, utána egy egységes terv szerint megépítendő út következik végig a part mellett, amely csak az ottlévő, üdülőköt szolgálja ki, tehát nem egy közlekedési útvonal, majd ezután következne egy 10 m széles előkert, amely tervszerűen fásítás, bokrosítás, vegetációval van betelepítve és ezután következnek azok a csűnak és üdülöházak, amelyek most már egy megfelelő kihasználat biztosító nagyságu épületeknek a sorát fogják tartalmazni. A terveket a jövő Budapestjének képét, csak vázlatosan rajzoltak meg ezzel. Hamarosan sor kerül azonban a Hazafrontnak rendezésében minden körletben az elképzeléseknek részletes megvitatására. Most tehát kedves budapesti hallgatűink valamennyien résztvehetnek javaslataikkal a végleges tervek kialakításában, a jövő Budapestjének a megformálásában.